

مركز حقوق بشر افغانستان

اعلامیه مطبوعاتی در مورد

رسیدگی به حوادث طبیعی اخیر و تبعیض علیه زنان

مورخ دهم دسامبر 2025 میلادی

مركز حقوق بشر افغانستان روز دهم دسامبر، روز جهانی حقوق بشر و روز ملی یادبود قربانیان جنگ را گرامی میدارد. به این مناسبت، مركز حقوق بشر افغانستان گزارش کوتاهی را در مورد "رسیدگی به حوادث طبیعی اخیر و تبعیض علیه زنان" به نشر می‌رساند.

مركز حقوق بشر افغانستان از چگونگی رسیدگی طالبان به حوادث طبیعی و برخورد تبعیض آمیز با قربانیان زن ابراز نگرانی می‌نماید. یافته‌های این مركز نشان می‌دهد که زنان نه تنها به دلیل خود حوادث، بلکه به دلیل سیاست‌های تبعیض آمیز طالبان علیه زنان جان خود را از دست داده و یا آسیب دیده‌اند. طالبان در زمینه کمک به آسیب دیدگان حوادث طبیعی علیه زنان تبعیض قایل شده و آنها را از کمک‌ها محروم ساخته‌اند.

بین سال‌های ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵، افغانستان شاهد چهار فاجعه بزرگ طبیعی بود: زلزله هرات، سیلاب‌های بغلان و بهسود، و زلزله‌های کنر، ننگرهار و بلخ. این حوادث، جوامعی را که پیش از آن از گرسنگی، فقر و سرکوب رنج می‌بردند، ویران کردند. زنان و کودکان که به طور تاریخی از زندگی اجتماعی و اقتصادی محروم بودند، بیشترین آسیب را متحمل شدند. ممنوعیت‌های طالبان بر کار زنان با نهادهای امدادی، اجرای محدودیت‌های محرمیت و ممنوعیت‌های آموزش و آزادی گشت و گذار زنان باعث شد که آن‌ها از خدمات نجات، غذا، سرپناه، خدمات صحتی موثر، در دسترس، کافی و قابل قبول محروم شوند.

پس از تسلط طالبان در آگست 2021 میلادی، ساختارها و سیستم شکننده دولت جمهوری فروپاشید. مقامات حاکم کل‌کنان آموزش دیده را با ملاها جایگزین کرده، تمامی کل‌کنان زن را وکنا نمودند و ساختارهای ولایتی را از بین بردند. مدیریت حوادث نظامی شده و به ساختاری مردسالار تبدیل گردیده که توسط افراد مذهبی آموزش ندیده از نیروهای طالبان اداره می‌شود و آنها فاقد تخصص فنی هستند. سیستم‌های هشدار زودهنگام از کار افتاده، هماهنگی از بین رفته و محرومیت زنان از نیروی کار عمومی توانایی رسیدگی به قربانیان زن و ارزیابی نیازهای آنان را از بین برده است.

در زلزله هرات که در ماه اکتوبر 2023 میلادی رخ داد، بیش از 1480 نفر جان باخت و 1950 نفر زخمی شدند. حدود 60 درصد زخمی‌ها را زنان تشکیل میداد. به دلیل محدودیت طالبان بر رفت و آمد زنان، اکثر زنان در زمان زلزله در داخل خانه‌ها محبوس بودند. وقتی خانه‌هایشان فرو ریخت، زیر آوار مدفون شدند، ولی نجات دهندگان زن وجود نداشت. در حالی که نجات دهندگان مرد که بر اساس فرامین ممنوعیت تماس با زنان نامحرم ممنوع شده بودند، در بیرون کشیدن زنان از زیر آوار

تردید یا خودداری کردند. شاهدان گزارش دادند که صدای فریاد برخی از زنان را تا ساعت ها می شنیدند ولی نجات دهندگان مرد نمی توانستند به بدن آنها دست بزنند و از زیر آوار بیرون بکشند

مراکز صبحی فاقد منابع کافی، داکترها و پرستاران زن بودند و زنان بدون همراه مرد حق سفر به مراکز درمانی را نداشتند. کلینیک های میدانی که توسط سازمان های بین المللی اداره می شد، موظف شده بودند زنان بدون همراه محرم را پذیرش نکنند. بسیاری از بزرگان در نتیجه سیاست تبعیض آمیز آسیب دیدند

در سیلاب های بهسود ولایت میدان وردک که در ماه آگست 2024 رخ داد، زمین های زراعتی و خانه های زیادی ویران کرد. بیش از 2000 خانواده را تحت تاثیر قرار داد و تقریباً 500 خانواده محصولات زراعتی خود را از دست دادند. در اثر این سیلابات 70 تا 80 خانواده شامل حدود 500 نفر آواره شدند. آسیب دیدگان این سیلاب هیچ کمکی موثر از نهادهای تحت حاکمیت طالبان و یا سازمان های بشردوستانه دریافت نکردند و این جوامع آسیب دیده در شرایط وخیم رها شدند

در سیلاب های بغلان که در ماه می 2024 رخ داد، قریه های زیادی در بغلان و تخار ویران شدند و 347 تن جان باختند و 1651 نفر زخمی شدند. در این حادثه کمک ها با تأخیر رسید و هوگز کافی نبودند. توزیع کمک ها از طریق بزرگان مرد انجام شد که گزارش شده است بیهوده ها و زنان بدون سرپرست را مستثنی می کرد. مراکز صبحی با حجم زیادی از مریضان مواجه شدند و به دلیل ممنوعیت کار زنان در بخش سلامت، قادر به درمان مریضان زن نبودند. گزارش هایی از افزایش سقط جنین و مرگ و میر پس از زایمان نیز وجود داشت

در زلزله های کترو ننگرهار که در ماه آگست و سپتامبر 2025 میلادی اتفاق افتاد، 2200 نفر جان باختند و 3600 نفر زخمی شدند. زنان و کودکان اکثریت قربانیان را تشکیل می دادند. گزارش های وجود درد که زنان بدون مراقبت رها شده بودند زیرا طالبان اجازه نمی داد مردان با زنان تماس داشته باشند. بسیاری از زنان زیر آوار مدفون شدند، چرا که ترس داشتند بدون لباس مناسب بیرون بروند و برخی زنان به خاصر نداشتن محرم حتی قادر به ملاقات با کلکنان صبحی نبودند

نبود کلکنان زن باعث شد دسترسی به کل قریه ها غیرممکن شود. مراکز صبحی که توسط سازمان های بین المللی اداره می شدند با موانع بوروکراتیک مواجه شدند، به طوری که مدیران طالبان برای هر مأموریت مجوز کتبی می خواستند و تداوی مریضان زن را محدود می کردند

در زلزله بلخ و سمنگان که در ماه نوامبر 2025 میلادی رخ داد، 27 نفر جان و بیش از 1000 نفر زخمی شدند. با وجود اینکه منطقه قابل دسترسی بود و در نزدیکی شهرهای بزرگ مزار و آبیگ قرار داشت، مشکل دریافت حمایت های صبحی و امدادی همانند حوادث قبلی باقی ماند. زنان قربانی ترس از نداشتن پوشش مناسب در زمان حادثه شدند. شکایات زیادی مطرح شد زیرا مردم به کمک های بشردوستانه دسترسی نداشتند و جوامع توسط مسئولان از دریافت کمک محروم ماندند

تکرار این ناکامی ها در طول سه سال بحران های طبیعی، یک الگوی سیستماتیک از غفلت عمدی را نشان می دهد. عملیات نجات به دلیل ضعف در مدیریت و برنامه ریزی به تأخیر افتاد؛ اقشار آسیب پذیر به ویژه زنان از کمک ها به دلیل سیاست های تبعیض آمیز محروم شدند؛ و پاسخگویی به دلیل ترس وجود نداشت. وقتی محرومیت به طور پیش بینی شده به مرگ و رنج منجر می شود، دیگر صرفاً تبعیض نیست بلکه نقض حق حیات و کرامت است. افغانستان امروز نمونه ای روشن از آسیب پذیری ناشی از مدیریت دولتی است. زلزله ها طبیعی هستند، اما میزان تلفات انسانی سیاسی است

تبعیض در توزیع کمک ها به طور گسترده گزارش شده است. کمک ها به جای اینکه بر اساس نیاز و حق افراد باشد، به امتیازی تبدیل شده که بر پایه قدرت، جنسیت و قومیت اعطا می شود. کنترل طالبان بر عملیات بشردوستانه امکان دخالت در هر

سطحی را فراهم کرده است؛ از انتخاب دریافت کنندگان کمک گرفته تا استخدام کلکنان امدادی در اکثر مناطق متاثر، توزیع کمک‌ها به سوی جوامعی هدایت می‌شود که به مقامات خودخوانده وفادار هستند، در حالی که دیگران، به ویژه هزاره‌ها، تاجیک‌ها و ازبک‌ها، با محرومیت سیستماتیک مواجه‌اند

بر اساس میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشر که افغانستان عضویت اکثریت آنها را در می‌باشد، تبعیض بر اساس جنسیت، قوم، زبان، مذهب، محل تولد، جایگاه اجتماعی و سایر تعلقات ممنوع است افغانستان صرف نظر از اینکه توسط چه گروهی رهبری می‌شود و صرف از اینکه به حاکمیت آنها به رسمیت شناخته نشده باشد، در برابر تعهدات بین‌المللی خود ملکفیت دارد عملکرد تبعیض آمیز طالبان در قبال رسیدگی به آسیب دیدگان حوادث اخیر نقض صریح حقوق بشر از جمله نقض حیات و نقض کرامت انسانی است

مرکز حقوق بشر افغانستان به منظور رسیدگی موثر و عادلانه به حوادث طبیعی در افغانستان پیشنهادات ذیل را ارائه می‌کند

- به طالبان: باید ممنوعیت‌های کار، آموزش و تحرک زنان فوراً لغو شود. اداره امور بحران باید به رهبری غیرنظامیان بازگردانده شود و متخصصان زن در تمام نهادها دوباره به کار گرفته شوند. دسترسی برابر به کمک‌ها باید تضمین گردد و نظارت مستقل اجازه داده شود.
- به سازمان ملل متحد: رویکردی یکپارچه و مبتنی بر حقوق باید جایگزین مذاکره‌های پراکنده شود. مشارکت زنان باید به عنوان پیش شرط برای تمامی عملیات بشردوستانه لحاظ شود. مأموریت یوناما باید گسترش یابد تا شامل تحقیق در مورد آزار و تعقیب جنسیتی و پاسخگویی طبق قوانین بین‌المللی باشد.
- به دولت‌های کمک‌کننده: تمامی کمک‌ها باید مشروط به استانداردهای قابل سنجش دسترسی زنان و نظارت مستقل باشد. کمک‌کنندگان باید سازمان‌های غیردولتی، نهادهای دیاسپورا و ابتکارات آموزشی را در اولویت قرار دهند و از اسکان مجدد یا ایجاد مناطق امن برای زنان آواره و اخراج‌شده حمایت کنند. هم چنین از دولت‌ها و نهادهای امداد رسان می‌خواهیم که منابع بیشتری را برای بازسازی قریه‌های ویران شده اختصاص دهند، با در نظر داشت اینکه با نزدیک شدن فصل زمستان که هوای سرد می‌تواند رنج بازماندگان را بیشتر کند.
- به کشورهای همسایه: اخراج‌های اجباری باید متوقف شود و حمایت موقت و مسیرهای بشردوستانه برای بازگشت کنندگان افغان ایجاد گردد. هماهنگی منطقه‌ای باید به گونه‌ای باشد که حرکت افراد ایمن، داوطلبانه و با کرامت انجام شود.
- به جامعه مدنی و دانشگاه‌ها: مستندسازی نقض‌ها باید علی‌رغم سانسور ادامه یابد. ما از مکانیزم تحقیقاتی جدید سازمان ملل استقبال می‌کنیم. وکلا، پژوهشگران و دانشجویان افغان باید درگیر شده و با آموزش و همکاری حمایت شوند تا شواهد حفظ، پرونده‌های قانونی ساخته و فعالیت‌های مدنی پایدار بماند.

با احترام

مرکز حقوق بشر افغانستان

برای پرسش‌های رسانه‌ای لطفاً با ما از طریق ای میل در تماس شوید:

ahrc.afghanistan@gmail.com